

KERSTIN
EKMAN

*Huijareiden
paraati*

KERSTIN EKMAN:

- 30 metriä murhaa (1959, suom. Gummerus 1960)
- Kolme pientä mestaria (1961, suom. 1963)
- Noidankehät (1974, suom. 1975)
- Elämänlähde (1976, suom. 1977)
- Enkelitalo (1979, suom. 1980)
- Valokaupunki (1983, suom. 1985)
- Tapahtui veden äärellä (1993, suom. Otava 1994)
- Herätä minut eloon (1996, suom. 1998)
- Ikimuiston merkki (2000, suom. 2001)
- Herran armo (1999, suom. 2002)
- Viimeinen uitto (2002, suom. 2004)
- Raaputusarvat (2003, suom. 2005)
- Huijareiden paraati (2011, suom. 2014)

KERSTIN EKMAN

Huijareiden paraati

Suomentanut

PIRKKO TALVIO-JAATINEN

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI
HELSINKI

The translation of this book has been supported
by the Swedish Arts council.

Ruotsinkielinen alkuteos *Grand final i skojarbranschen*
ilmestyi 2011.

Copyright © Kerstin Ekman, 2011

First published by Albert Bonniers Förlag, Stockholm, Sweden.

Published in the Finnish language by arrangement with Bonnier
Group Agency, Stockholm, Sweden.

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Tammi 2014

Painettu EU:ssa

ISBN 978-951-31-7010-3

KUSTANNUSTOIMITTAJALLA ON pikkutakki ja sen alla T-paita. Itse hän on pukeutunut roosanväriseen jakkuun. Se on ohutta nahkajäljitelmää, ja muuna asuna on tänään harmaat pitkät housut ja valkoinen silkkipusero. Kokonaisuus näytti hyvältä kotona eteishallin peilissä, mutta heti astuessaan huoneeseen ja nähdessään, mitä toimittajalla on yllään, hän tuntee itsensä vanhaksi ja naurettavaksi.

Hetki sitten hän seisojien edessä Valhallavägenillä vierellään runoilijatar, jonka oli luullut jo kuolleen, mutta joka viininpunaisessa takissaan ja hopeisen rintaneulan koristamassa baskerissaan näytti erinomaisen elävältä ja tyylikkäältä. Tuolta me näytimme 50-luvulla, ajattelee Lillemor. Ja tässä eräänä päivänä Svenska Dagbladetissa oli ollut kuva Nelly Sachsista: sininen kauluksellinen silkkileninki, hopeinen kaulakoru, jossa oli pieniä riipuksia, semmoisia laukkasia. Varmasti hänellä oli myös avokkaat, vaikkei niitä näkynyt kuvassa. Oletettavasti samanlaiset kuin minulla.

Kustannustoimittaja on ollut äänessä jo jonkin aikaa, eikä hän ole kuunnellut. Kiusallista, miten helposti ja vähäisestä syystä tietoisuus luiskahtaa menneisiin aikoihin. Nyt kun hän havahtuu huomaamaan toimittajan puhetulvan, iskee mieleen ajatus: entä jos hän aikoo pyyttää minua kirjoitta-

maan muistelmani! Se tuntuu epämiellyttävältä, lähes pe-
lottavalta.

Suo anteeksi, hän sanoo. En oikein kuullut.

Ei hän kuuro ole. Ei ainakaan umpikuuro, eikä ihan vielä. Mutta ajatusten karatessa omille teilleen on keksittävä jo-
kin syntipukki.

Olen saanut käsikirjoituksesi, kustantaja sanoo tarpeet-
tomaan kovaa ja taputtaa, ei, ei taputa vaan suorastaan läi-
mäyttää kirjoituspöydällä olevaa paksua paperipinkkaa. Se
on niin omituista että Lillemor katsoo viisaimmaksi pysyä
vaiti. Hän näkee, että toinen on vihainen. Istuu siinä kir-
joituspöytänsä takana ja läimäyttelee arvovaltaisesti käsi-
kirjoituspinkkaa, mutta on pukeutunut kuin miesväki olut-
kuppiloissa joskus ennen aikaan. Eikö Työväentalossa ollut-
kin juuri sellainen kuppila? Vähän niin kuin rakennuksen
takana. Siellä humalikat istuksivat lätsä päässä vaikka ol-
tiin sisällä, pelkkä aluspaita pikkutakin alla. Parransänkeä-
kin niillä oli, aivan kuten tällä.

Koetahan päästä itse asiaan, Max, hän sanoo. Komensit
minut tänne, joten kai sinulla on jotain sanottavaa.

No mutta Lillemor, rakas ystävä! Kustannustoimittaja
nousee ja yrittää kuulostaa joviaalilta. Hän jopa tulee ja is-
tahtaa Lillemorin viereen pikku sohvalle. Mutta hän on
silti vihainen.

En missään nimessä komentanut! Halusin vain meidän
tapaavan silmätysten. Enhän minä mitenkään voi selvittää
tätä sinun käsikirjoitusasiaasi puhelimessa.

Minä en ole lähettänyt mitään käsikirjoitusta.

Et niin, tiedän, ettet lähettänyt sitä tänne. Et meille.

Sitten tulee hiljaisuus, aivan liian pitkä hiljaisuus. Kus-
tannustoimittaja pelkää varmaan menettäneensä otteensa,

sillä hän palaa kirjoituspöytänsä taakse, oikaisee pikkutakin ja aluspaidan verhoaman yläruumiinsa täyteen mittaansa ja katsoo Lillemoria tuimasti.

Sinä lähetit sen toiseen kustantamoon, hän sanoo. Minun on todella vaikea ymmärtää, miksi.

Tauko. Tässä kohtaa pitäisi ilmeisesti antaa selitys. Mutta koska hänellä ei ole tarjota sellaista, hän pysyy vaii.

Sinä ihmettelet ehkä, miten käsikirjoituksesi voi olla täällä minulla.

Kyllä, totta tosiaan, hän vastaa. Koska sitä ei ole.

Silloin toimittaja laskee taas kätensä paperipinkalle. Sormien selkämyksissä on alimmilla nivelväleillä musta karvapeite. Lillemor miettii, mahtaako hänellä olla samanlainen karvoitus rinnassa. Puistattava ajatus. Sune oli sentään silkoisen sileä. Kuin Jaakob. Tämä tässä on Eesau, itseään täynnä mutta ei välttämättä pahansuopa. Hetken Lillemor kaipaa silmittömästi, lähes tuskaisesti, entistä kustannustoimittajaansa. Tai tarkkaan sanoen kaikkia kolmea, jotka hänellä on tässä talossa ollut. Ensimmäistä jonka kanssa hän asioi, sitä ujoa punakkaa. Toista, sitä aina yhtä korrek-tia kuivakkahuumorista. Ja tietysti Saraa, aina yhtä rakasta Saraa, joka nyt on eläkkeellä. Saraa hän kaipaa kipeimmin.

Koeta päästä asiaan, Max, hän sanoo ja kuulostaa väsyneeltä, koska haluaa kuulostaa siltä. Sinulla on edessäsi käsikirjoitus, jota taputtelet kaiken aikaa kuin pientä koiraa. Mutta sinä et taputa hellästi.

No mutta totta kai minä olen pahastunut, kustannustoimittaja sanoo ja onnistuu tosiaan kuulostamaan murheen murtamalta. En olisi ikinä uskonut että jätät meidät, niin monta vuotta kuin olet ollut talossa, yli viisikymmentä, eikö niin?

Viisikymmentäkaksi, Lillemor sanoo.

Ja sanomatta mitään! Että vain –

Lillemor keskeyttää hänet.

Jos käsikirjoitus on lähetetty toiselle kustantajalle, miten se sitten voi olla tuossa sinun läpsyteltävänäsi?

Lillemor, minä en nyt ymmärrä sinua, ja olen sitä mieltä, ettei sinun pitäisi julkaista tätä.

Ole hyvä ja vastaa kysymykseeni, Lillemor sanoo. Miten sinulla voi olla hallussasi käsikirjoitus, joka on lähetetty toiseen kustantamoon?

Seuraa taas hiljaisuus, valtavan pitkä.

No, meillä on omat kontaktimme, kustantaja sanoo lopulta. Me, enkä nyt tarkoita *meitä*, vaan tätä konsernia, ja konserni siis omistaa kustantamoja, joiden, niin... joiden omistajan vaihdoksista et ehkä ole täysin perillä. Sinähän lähetit tämän käsikirjoituksen Rabben ja Sjabbenille. Ja eräs siellä työskentelevä – nimellä ei tässä ole merkitystä – on aiemmin ollut tässä talossa ja haluaisi nyt takaisin. Joten hän siis soitti.

Taas hiljaisuus. Toimittaja venyttää keskisormella aluspaidan kaula-aukkoa alaspäin ja rapsuttaa itseään. Hänellä tosiaan on musta rintakarvoitus, lähes kaulaan asti. Pelkkä koulupoika, Lillemor ajattelee. Koulupoika, jolla on römeä ääni ja mustia karvoja rinnassa ja sormien selkämyksissä.

Ja sinäkö siis ostit sen pois?

Kai sen voisi niinkin ilmaista, miksei. Joten sinulle on tietysti tulossa sieltä hylkäävä vastaus. Niin, tai siis sille sinun salanimellesi, heille antamaasi osoitteeseen. Kirje, jossa lukee, ettei kirja sovi heidän kustannusohjelmaansa, mutta toivottavasti sinulla ei ole mitään sitä vastaan että se on lähetetty eteenpäin meille.

Kävikö se kalliiksi? hän kysyy, ja nyt häntä jo suorastaan huvittaa.

Nojaa – niin, kalliiksihan se kiistämättä kävi. Mutta minusta juttu on sen arvoinen.

Ai käsikirjoitusko?

Eiei. Ei tämä minusta ole sellaista, mitä sinun kannattaisi julkaista. Halusin vain auttaa sinua.

Missä?

Siihen kustannustoimittaja ei selvästikään osaa vastata. Hän rummuttaa sormenpäällään pahennusta herättävää paperipinkkaa. *Makulatuuria. Paperass.* Siihen sanaan Lillemor on törmännyt niin monta kertaa pitkän kirjailijauransa aikana, että etsi sen lopulta Laroussesta: papier sans valeur. Mutta sitähan kustannustoimittaja ei voi tietää.

Annapa kun luen sen, Lillemor sanoo. Alan tosiaan tulla uteliaaksi.

Kun hän nousee ottaakseen käsikirjoituksen, Max laskee molemmat kätensä pinkan päälle ja sanoo, että se on dynamiittia eikä Lillemor saa missään tapauksessa viedä sitä mukanaan. Mutta vaikuttaa siltä, että hän jo lähes uskoo, ettei Lillemor tiedä, mitä siinä lukee. Joko uskoo tai ei. Hän on ehkä kahden vaiheilla, ja ainakin erittäin vaiutunut.

Minä haluan lukea sen, Lillemor toistaa sitkeästi.

Sitten sinun pitää mennä pohjakerroksen kirjailijahuoneeseen lukemaan. Tämä käsikirjoitus ei saa joutua talon ulkopuolelle.

Kustannustoimittaja kantaa käsikirjoituspinkan, kun he laskeutuvat portaita. Lillemorin polviin sattuu. Nivelrikko kipuilee aina alaspäin mentäessä. Kun hän ensimmäisen kerran kapusi ylös niitä toisia portaita, niitä jotka johtivat

kustantajan huoneeseen, hänellä oli korkeakorkoiset ken-
gät. Niille hän oli saanut sanoa hyvästi. Hän muistaa myös,
että vaaleat kiharat olivat kehystäneet hänen päätään kuin
sädekehä, niitä ei saanut kuriin edes pilsnerillä ja papiljo-
teilla. Siihen aikaan ei hoitoaineita hiuksille tainnut edes
olla, hän ajattelee, ja hämmentyy hetkeksi tajutessaan, ettei
taaskaan ole kuullut, mitä toimittaja sanoi. Hänen on pyy-
dettävä tätä pysähtymään ja toistamaan äskeinen kasvotus-
ten. Muuten hän ei saa selvää.

Niin, sanoin vain, että ethän sinä tosissasi voi haluta tä-
män julkaisemista. Sehän ilmestyisi siinä tapauksessa ensi
vuonna. Jolloin sinä täytät kahdeksankymmentä. Et kai sinä
sitä sentään halua. Eikä salanimellä julkaiseminen edes so-
pisi Lillemor Trojin arvolle.

Max tuntuu sittenkin yhä uskovan, että hän on kirjoitta-
nut tuon käsikirjoituksen.

Onko se niin keho?

Ei missään nimessä! Mutta sehän on – no, miten minä
nyt sanoisin – sehän on ihan muuta kuin se, mitä sinä
yleensä kirjoitat.

Kun he viimein pääsevät välitasanteelle ja valmistautu-
vat laskeutumaan vielä yhden porrasjakson pohjakerrok-
seen, toimittaja sanoo:

Tämähän on puhtaasti viihderomaani.

Silloin hän vajoaa taas ajan kaivoon ja kuulee mielessään,
yhtä selkeästi kuin äsken sanan *makulatuuria*, lauseen: Mitä
vikaa viihteessä sitten on?

Heidän päästyään pieneen kirjailijahuoneeseen, jonka
seinillä riippuvat Nobelin palkinnon saajien ja muiden
suurten miespuolisten kirjailijoiden muotokuvat, kustan-
nustoimittaja laskee paperipinkan pöydälle ja sanoo:

Minusta sinun kannattaa tosiaan katsoa tämä vielä kertaalleen. Muutat varmasti mielesi. Siitä olen varma. Ottaisitko kupin kahvia?

Kiitos mielelläni.

Helpottaa, kun Max poistuu huoneesta. Hän saa Lillemorin hermostumaan. Täällä, missä on niin monet kerrat istunut kirjoittamassa omistuskirjoituksia kirjoihinsa, Lillemor tuntee olevansa kuin kotonaan. Heti Maxin lähdettyä hän vetää pinkan eteensä, ja sitten hän alkaa lukea alusta.

Nuoruus Ilo Viekkaus

Vuoden 1953 lokakuussa onnistuin kolme kertaa pääsemään Lillemor Trojin lähelle siinä puistossa, jonka nimi on Engelska-parken. Olen varma, että hän näki minun seisovan puiden alla, mutta ei ollut huomaavinaan, koska minä olen kotoisin Kramforsista. Kuten hän itsekin, sen puoleen, hän ei vain halunnut minkään muistuttavan siitä. Hän sanoi aina kirjoittaneensa ylioppilaaksi Härnösandissa, ja onhan se sinänsä totta. Kun seisoin toisen kerran puistossa odotamassa, olin niin lähellä että hänen olisi kyllä minun mielestäni kuulunut tervehtiä. Mutta hänpä nousi pyörän selkään, tuijotti suoraan eteensä ja polki pois.

Olin siis jo kaksi kertaa pyytänyt vapaata, jotta voisin tavata hänet. Samaan tahtiin ei voinut jatkua, sillä lähin esimieheni ei katsonut poissaoloja hyvällä. Olin siihen aikaan töissä Uppsalan kaupunginkirjastossa. En tiennyt, missä Lillemor asui, tiesin vain että hän oli alkanut opiskella kirjallisuushistoriaa ja runoutta, ja tavatakseni hänet minun siis oli otettava selko siitä, mihin aikaan harjoituskurssit filologian laitoksella Engelskan perällä loppuivat. Töissä sainoin meneväni hammaslääkäriin, ja kolmannella kerralla pomoni nälväisi, että minulla taitaa olla huonot hampaat. Silloin katsoin suoraan hänen ruskean pukunsa läpi. Näin,

että puuvillatrikoinen aluspaita oli harmaan kellertävä kuin vanhat pitkät kalsarit ja sen hihansuissa oli parsimukset. Rintakehä, jossa oli harmaita karvatupsuja ja valkoisia täysin pigmentittömiä läiskiä, oli vajonnut kuopalle ja katki taakseen kaksi tyngiksi katkottua kylkiluuta ja yhden parantuneen tubipesäkkeen.

Tämä on minun erityistaitoni. Minusta se ei ole edes vaikeaa. Pystyn lävistämään katseellani myös talojen seinät. Näin tähytyspaikaltani rakennuksen, jossa pienikokoinen munapäinen professori hipelöi kulliaan charmeusekankaisen taskunvuorin läpi, kun käsiteltävänä oli Shelley'n runo Oodi Länsituulelle. Kuulin Lillemorin lausuvan oman näkemyksensä. Hän käytti sanaa ”sävähdyttävä”. Oli sävähdyttävää, että Shelley katsoi runouden uudistuksen syntyvän hänen sanoistaan, vaikka samalla vertasi niitä kipunoihin jo tuhkaksi hiipuneesta hiilloksesta ja tuulessa pyörteinä kieppuviin pudonneisiin lehtiin. Lillemor sanoi sen kainosti, kuten hänen sukupuoltaan olevan kuuluikin, mutta samalla toiveikkaan itsevarmasti. Hänellä oli kaikki maailman syyt itsevarmuuteensa, sillä munapää kiihdytti hipelöintiään aina häntä katsoessaan.

Minä olin käynyt saman harjoituskurssin kolme vuotta aiemmin. Nämä opiskelijat olivat tosin vasta alkuvaiheessa, joten kai he puhuivat pikemmin antiikista. Ehkä Sappofosta. Mutta professori kyllä hipelöi itseään, siitä olin vissii.

Kyky nähdä kiviseinien ja aluspaitojen läpi oli tempu, jolla minä huvittelin siihen aikaan. Ei siitä varsinaisesti mitään sen kummempaa kehittynyt. Se lyhensi odotusta, kun seisoin läskipohjaiset kävelykengät hautautuneina syvälle karisseisiin lehtiin, jotka rikinkeltaisina, liekinpunaisina ja mustapilkkuisina nietoksina lahosivat puiden juurella.

Nyt, kolmannella kerralla, en antaisi huijata itseäni. Tällä kertaa olin asettunut erään vaahteran taakse mahdollisimman lähelle filologian laitoksen sisäänkäyntiä. Ajattelin loikata esiin samalla hetkellä kun Lillemor nousisi satulaan.

Nyt opiskelijat purkautuivat parvena ulos. Heidän äänensä kantoivat kuin linnunliverrys hiljaisessa puistossa. Sytyteltiin savukkeita ja piippuja. Tulikärpäset hehkuivat heidän imiessään innokkaasti haikuja. Seuraamuksena olisi kasvaimia ja keuhkolaajentumia, ja näin jo heidän hiustensa harmaantuvan ja heidän poskiensa kuihtuvan ja painuvan kuopalle. Näin myös kolme humalikkoo istuksimassa filosofian lehtori Pontus Wiknerin haudalla – kaksi miestä ja lihava, loppuun kulutettu nainen, joka oli vetänyt aluspöksynsä alas puolireiteen. Mutta se kyllä tapahtui vasta muutama vuosi sitten, ei siihen aikaan semmoisia tehty, paitsi ehkä jossain Dragarbrunnin tienoilla. Vuonna 1953 syyslehdet varisivat hiljaa hautausmaan tahraamattomille hautakiville. Mutta periaatteessa ei ole sen vaikeampaa nähdä läpi vuosien kuin rakennusten ja ruumiin kudosten.

Tällä kertaa olin valmistautunut. Samalla hetkellä kun Lillemor istahti pyörän selkään ja antoi harmaan vekkiihameen valahtaa satulan ympärille, minä otin kurssin ja lähdin tarpomaan halki lehtinietosten. Me kohtasimme sorakäytävällä. Hän käänsi ohjaustankoa, hetken pyörä vaappui uhkaavasti ja sitten hän hypähti selästä. Minä sanoin hei ja hän esitti hämmästynyttä. Niin alkoi meidän yhteisen taipaleemme.

Tekee kipeää kun ajattelen, että hän on halunnut riistää sen minulta. Lisäksi hän näyttää luulevan, että se sujuisi helposti. Jos hän muuttaa mielensä – ja milloin hän ei muka olisi muuttanut mieltään! – minä hautaan tämän

kertomuksen haaksirikkoutuneiden projektien pahvilaatikoon. Se on minulla vintillä, samoin kuin ne pienet kortistolaatikot, ja kaikki mapit. Ja minulla on hänen päiväkirjansa. Siinä menetyksessä hänellä onkin kummasteltavaa, jahka huomaa sen.

Naimisiin mentyään hän kirjoitti että radiot mölyisivät talossa, jonka seinät tuntuivat olevat paperista, ja vessat kohisivat ja kaapinovat läjähtelivät, ja tuntui, että jos äkkiä olisi oikeasti hiljaisuus, alkaisi varmaan ujustuttaa. Ja sitten hän kirjoitti pesseensä keittiön rimssuverhot ja värjänneensä ne vaaleansinisiksi pikku pakkauksella väripulveria. Verhot ovat omaksuneet taivaan sinen, hän lisäsi, koska yritti aina nähdä asioiden valoisa puolet. Taivas siis oli majoittunut hänen keittiönsä ja hän itse oli enkeli, joka käristi silakoita ja ujustelisi hiljaisuutta. Vaikka luulen, että se olisi pikemmin pelottanut häntä.

Preesens oli aikamuoto, josta hän ei pitänyt. Jonka hän tosiaan suorastaan kielsi. Hänen mielestään se oli ahdistuksen aikamuoto. Vaikka se oli minusta jo liioittelua. Eikä sitä paitsi pidä käytellä holtittomasti sellaista sanaa kuin ahdistus, ja sen minä myös sanoin hänelle.

No, sanotaan sitten huolestumisen, hän sanoi. Sillä ahdistus kai on yhtä kuin ne aamutunnit, jotka istuu vapisten ennen kuin on lukenut arvostelut.

Ei kuule, sekin on pelkkää huolestumista. Sinun jos kenen pitäisi tietää, mitä ahdistus on.

Mutta käännöksissä preesens on mahdoton, hän sanoi. Varsinkin englanniksi. Anglosaksisilla kielialueilla sitä kahdetaan.

Siis kahdetaan läsnäoloa. Sillä preesens on nimenomaan läsnäoloa. Lillemor halusi imperfektiä, oletettavasti

koska siinä tapahtumat ja asiat on jätetty taakse ja ne hallitaan raudanlujalla kerrontamuodolla. Preesensiäkin parempi olisi tietysti pluskvamperfekti, se ukkomainen aikamuoto on viisainta jättää rauhaan. Siinä mennyt tuupataan vielä kauemmas taakse, kuin köpittelisi keskellä hyvin etäisiä muistoja, jotka ovat kauhtuneet väröttömiksi kuin vanhat diakuvat.

Jos preesens on yhtä kuin ahdistus, lahjoitan sen ilomielin hänelle. Imperfekti olkoon minun aikamuotoni, sillä kaikki tuntuu nyt jääneen minulta taakse. Elämä. Jäljellä on enää tämä riivattu kivisen pellon kyntäminen. Ylös siitä, ja radio auki ja teevesi kiehumaan. Kynnä, kynnä.

Seuraavan kerran tapasin hänet kahvilassa. Olin ehdottanut konditoria Landingia, mutta hän halusi mieluummin Güntherskaan, joka sijaitsi vähän syrjässä Östra Ågatanilla. Kun lopulta kohtasimme puistossa, olin sen pidemmittä puheitta esittänyt asiani ja hän oli tyrmistynyt. Paheksuntaa ja kieltäytymistä olin tietysti osannut odottaakin, sillä hän oli sovinnainen, kuten oli välttämätöntä perheessä, joka oli kapuamassa ylöspäin yhteiskunnan tikkailla.

En minä ainakaan voi suostua lukematta ensin tekstiä, hän oli sanonut, ja nyt hänellä oli ollut kaksi päivää aikaa lukea se. Sain odottaa lähes kolme varttia ennen kuin hän ilmaantui. Hänen poskensa rusottivat, hän oli kai taas polkenut pyörällä, ja istahdettuaan hän sytytti heti tupakan.

Novelli ei ole yhtään hassumpi! hän sanoi. Sinähän osaat kirjoittaa.

Minä haluan ensimmäisen palkinnon.

Kahvin, vaniljan ja tupakansavun tukahduttavan tiheässä lemussa katselin valokuvaa, jonka Lillemor oli tuonut mu-

kanaan. Se oli ateljeekuva. Vaaleat hiukset olivat moitteet-
tomalla kampauksella: sivujakausta, kihara otsatukka. Taka-
raivon hiuksia, jotka olivat niskaa kiertävän kiharaseppe-
leen yläpuolelta sileät, ei näkynyt. Hänen silmänsä olivat
todella isot ja syvät. Niiden yläpuolella kaartuivat huolel-
lisesti nypityt kulmakarvat hienovaraisesti kulmakynällä
korostettuina. Suu oli taitavasti maalattu ja huulipunasta
kiiltävä. Valokuvassa hänellä oli sama syvään uurrettu vaa-
leanpunainen angorajumpperi joka hänellä nytkin oli yllä,
mutta siinä se oli vaaleanharmaa. Helminauha lepäsi kai-
nostelevasti solisluilla, jotka näyttivät kovin hennoilta.

Tarjoilijatar tuli, ja Lillemor tilasi kahvit ja kaksi suklaa-
kääretortun viipaleita pistaasilla ja kermalla. Koska oli äs-
ken polttanut viimeisen tupakkansa, hän lisäsi tilaukseen
askin Marlboroa. Tajusin, että tänään minä saisin kunnian
tarjota, joten korjasin lisäyksen kahdeksi irto-Boyksi. Hän
oli liponut huuliaan. Ahneus, josta hän itse ei ollut tietoi-
nen, kirmasi kaukana ajatusten edellä.

Minä en oikein pidä ajatuksesta, että pitää lähettää kuva,
Lillemor sanoi. Mihin he valokuvaa tarvitsevat?

Julkaistavaksi. Sehän on kuvalehti.

Hän katsoi minua. Mietteliäästi. Minähän en ollut kau-
nis, mutta hän sitä vastoin oli. Güntherskassa olin valin-
nut paikkani niin että istuin selin konditorian peiliin. Ta-
vallisesti en olisi piitannut peilistä, mutta tässä tilanteessa
ulkonäkö oli niin tärkeä tekijä – etten sanoisi kohtalo-
kas – että välttelin suoraa todistetta siitä, miksen ikinä
voisi voittaa kuvalehden järjestämässä kilpailussa. Minulla
oli ylioppilastodistuksessa pelkkiä kiitettäviä, kaikissa ai-
neissa paitsi voimistelussa. Mutta eihän tässä siitä ollut
kysymys.

Me sovimme, että Lillemor saisi puolet viidensadan kruunun palkintosummasta, jos lähettäisi novellin omalla nimellään ja menisi sitten ravintola Metropoliiin ottamaan vastaan palkinnon.

Sinäpä vaikutat varmalta!

Kyllä vaan, minä sanoin. Minä voitan.

Totta kai hän muutti mielensä. Hän soitti jo viikon päästä ja sanoi, että tuntui hölmöltä ottaa vastaan novellikilpailun palkinto jonkun toisen ihmisen puolesta. Sehän oli sitä paitsi petkuttamista. Hän soitti töihin kirjastoon, mikä sai minun pomoni ärtymään. Yksityispuhelut olivat kiellettyjä. Oli asia niin tai näin, Lillemor muutti mielensä toistamiseen. Hän oli sitä paitsi jo ehtinyt lähettää sekä novellin että valokuvan.

Kun novelli sitten tosiaan sai ensimmäisen palkinnon, ei syynä ollut ainoastaan se, että minä kirjoitan hyvin. Sen sijaan että olisin valinnut helpoimmin tarjoutuvan vaihtoehdon ja tehnyt Luciasta uhrin, tein hänestä murhaajan, joka tappaa päästäkseen Lucia-neidoksi. Se oli aika röyhkeä veto, ja palkintoraadin ukot epäilemättä osasivat arvostaa sitä siinä kuin oheen liitettyä Lillemor Trojin valokuvaakin. Murhatavassa oli kieltämättä vähän huomauttamisen varaa. Jos juo lasillisen vettä, jossa on ollut kieloja muutaman tunnin verran, taitaa oikeasti tulla vain vähän keho olo. Mutta sitä katsottiin läpi sormien. Joulukuisissa jääkieloissa tuskin on edes tarpeeksi myrkkyä tappamiseen, ja sainkin kuvalehdestä hapahkon kommentin siitä seikasta yhdeltä palkintolautakunnan jäseneltä, joka oli sen ajan tunnetuimpia naispuolisia dekkaristeja. Hän ei selvästi ollut äänestänyt minun novelliani.

Istuimme Lillemorin huoneessa Parthenonissa, joka oli naisopiskelijoiden asuntola Sankt Johannesgatsbackenilla. Hän selosti eloisin sanakääntein Tukholman-matkaansa ja palkintojenjakoa. En tiedä, halusinko jo silloin päästä käsiksi siihen hänen dramaattiseen juonteeseensa. Lillemor on armoitettu lavatähti. Sellainen säteily sammuu ilman yleisöä. Se ei ehkä ole myötäsyttyinen vaan jotain varhain omaksuttua. Söpö pikkutyttö oppii värittämään kokemuksiaan tavalla, joka tekee niistä kuulemisen arvoisia.

Hän kiehautti vettä sähkökattilalla ja tarjosi minulle teetä. Sitten hän asetteli pöydälle meidän väliimme riviin lahjat, jollaiset oli annettu kaikille Lucia-ehdokkaille. Ne olivat lahjoituksia firmoilta, jotka siitä hyvästä piti mainita nimeltä lehden reportaasissa. Minä sain valita, kumman ottaisın mieluummin: miniatyyripullon hajuvettä (Hermès) vai purkin pancake-meikkiä, joka teki ihosta sileän ja sävyltään hiukan punertavanruskean, ja halusinko parin saumattomia nylonsukkia vai pienen veto-
ketjulla varustetun meikkilaukun, roosanväristä muovia. Nailonit olivat tosin jo Lillemorilla jalassa. Hän oli käynyt lunastamassa palkintoshekin ja ojensi rahat minulle, ja minä annoin hänelle niistä takaisin kaksisataaviisikymmentä kruunua.

Hän istui korituolissa, jonka oli maalannut mustalla lakamaalilla ja pehmustanut punaisella istuintyynyillä. Seiniällä hänen takanaan riippui kalebassi ja sen vieressä kehystämätön väripainojäljennös eräästä Van Goghin taulusta – jokin katukahvila iltavalaistuksessa. Katulyhdyistä valui valoa jäljennöksen aniliinivarjoihin. Minä istuin ottomaa-nilla. Kun panin setelit lompsaani, Lillemor sanoi:

Nyt sinun pitää kyllä ostaa itsellesi uusi takki.

En tajunnut, mitä vikaa ruskeassa takissani muka oli. Olin muodistanut sen ja lyhentänyt jakkupituisiksi.

Sinun ei pidä kulkea tuollaisessa vanhassa poikki leikatussa takissa, Lillemor sanoi. Se vain saa sinut näyttämään vielä isommalta.

En katso aiheelliseksi tekeytyä pienemmäksi kuin olen, minä vastasin.

En ollut kuvitellutkaan, että meistä tulisi ystävät, mutta olin kyllä ajatellut, että tapailisimme silloin tällöin. Ei se niin mennyt. Niinä kahtena kertana kun vielä ilmestyin Partnenoniin, hän ei tarjonnut minulle teetä. Viimeisellä kerralla hän kertoi menneensä kihloihin. Sulhasen valokuva oli lipaston päällä ja tuntui tarkkailevan meitä, kun juttelimme. Hän vaikutti kovin tummalta. Mutta valokuva oli seepiansävyinen, ja tosiasiaa hänen hiuksensa olivat aitoruotsalaisen eiminkäänväriset. Vuosien mittaan hänen mahalleen kertyisi lisäpainoa – kohtalokas yhdistelmä lyhyiden kinttujen kanssa.

Siinä Lillemor nyt istui. Hän oli sopinut tarkoituksiini niin hyvin. Lehtikuvassa hän tietysti kylpi häikäisevässä valossa, mutta valovirrasta leikkautui esiin ruutu, kiiltävänmusta korsettien muotoilema rinne, ja miehustan poimutus pehmeni poven piukkuutta ja sai hänet näyttämään tyttömäisen herkältä ja hämmentyneeltä. Tosiaan, täsmälleen niin kiitolliselta, järkkyneeltä ja onnenautuaalta kuin tytön tuleekin näyttää voitettuaan Lucia-aiheisen dekkarinovellikilpailun ensimmäisen palkinnon. Kuvan nähdessäni melkein uskoin itsekkin huijaukseen. Hän oli täydellinen.

Ensin hän oli ollut novellin Lucia. (*Mitä tapahtuu öistä pimeimpänä? Kuka oli valkopukuinen tyttö, veritahroja povel-*

laan? Lähetä novellisi toimitukseemme lokakuun 15. päivään mennessä.) Sitten hän oli ottanut vastaan palkinnon ja seis-
syt lavalla niin siropohkeisena. Nyt hän siis oli kihloissa.

Mikset kirjoita dekkaria? hän sanoi. Eihän sinulla kai enää ole mitään syytä kompleksiin.

Hän luuli että se, mitä ihminen tarvitsee pystyäkseen kirjoittamaan, on itseluottamus. Mutta hän oli väärässä. Kirjoittamiseen tarvitaan nimettömyyttä.

KERSTIN EKMAN (s. 1933) on Ruotsin juhlituimpia ja rakastetuimpia kirjailijoita. Hän kuvaa teoksissaan vahvasti ja lämpimästi ihmisten arkipäivää, erityisesti naisten koetelemuksia. Useita arvostettuja kirjallisuuspalkintoja saanut Ekman on ainoa kirjailija, jolle on myönnetty August-palkinto kahdesti: romaanista *Tapahtui veden äärellä* ja Sudentalja-trilogian päätösosasta *Raaputusarvat*. Ekmanilta on julkaistu kaikkiaan 27 teosta, joista on nyt suomennettu kolmetoista.

Kuka onkaan kirjoittanut Ruotsin juhlituimman kirjailijan teokset?

Herkullinen satiiri kirjallisesta huijauksesta, jonka seurauksena kahden naisen elämä muuttaa peruuttamattomasti suuntaansa.

”Älykkään viihdyttävä, hauska ja vetreä – – vuoden mahtavin kirja.”

DAGENS NYHETER

84.2 | www.tammi.fi | ISBN 978-951-31-7010-3

Päälys: Tuija Kuusela / Stiili